

Waarom moet je als mens jaloers zijn op bacteriën?

<https://www.youtube.com/watch?v=8jyQZnZ-QXA&feature=youtu.be>

Vanaf 5:30 tot ca. 10:00

Flagellen

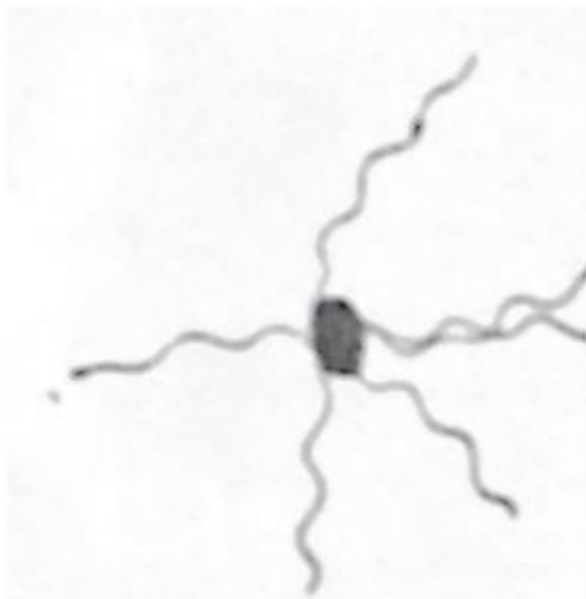
Doorsnede: 15-20 nm

Verschillende typen (kennen!):

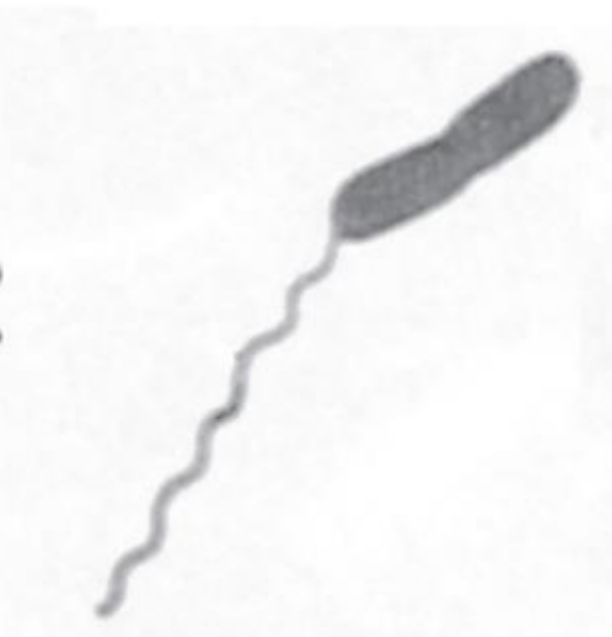
peritrichous

polar

lophotrichous

(a)

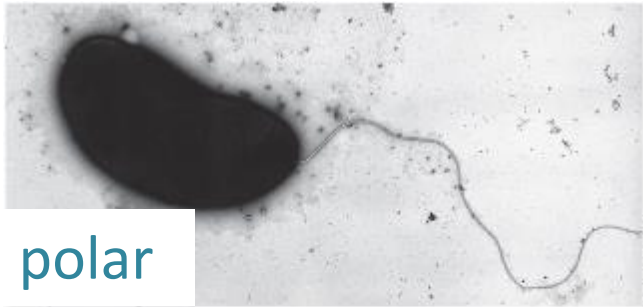
(b)

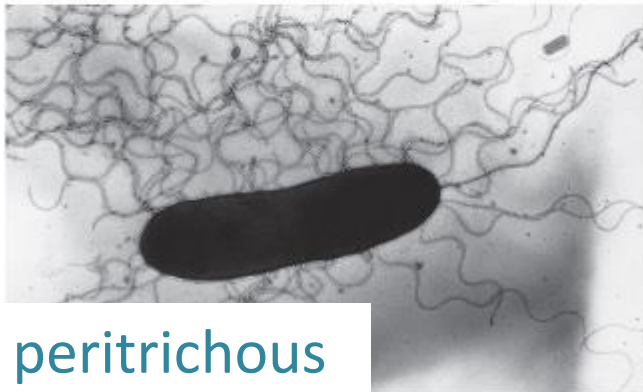
(c)

Flagellen

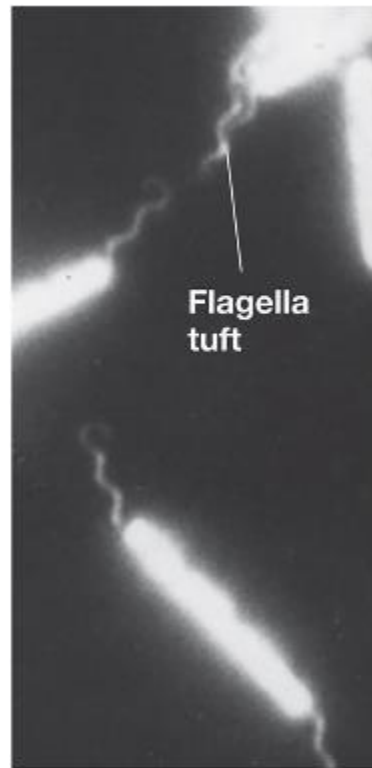
16e: figuur 2.31+32

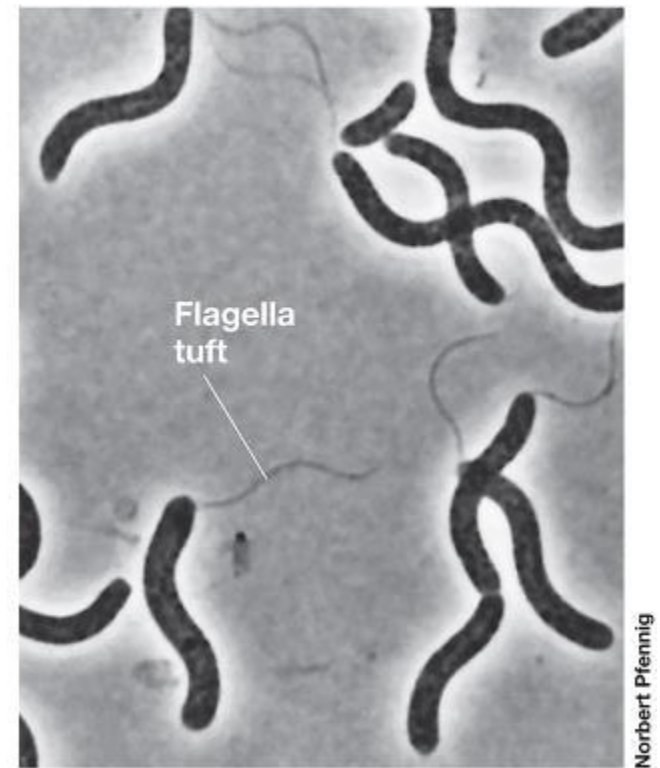
(a)

(b)

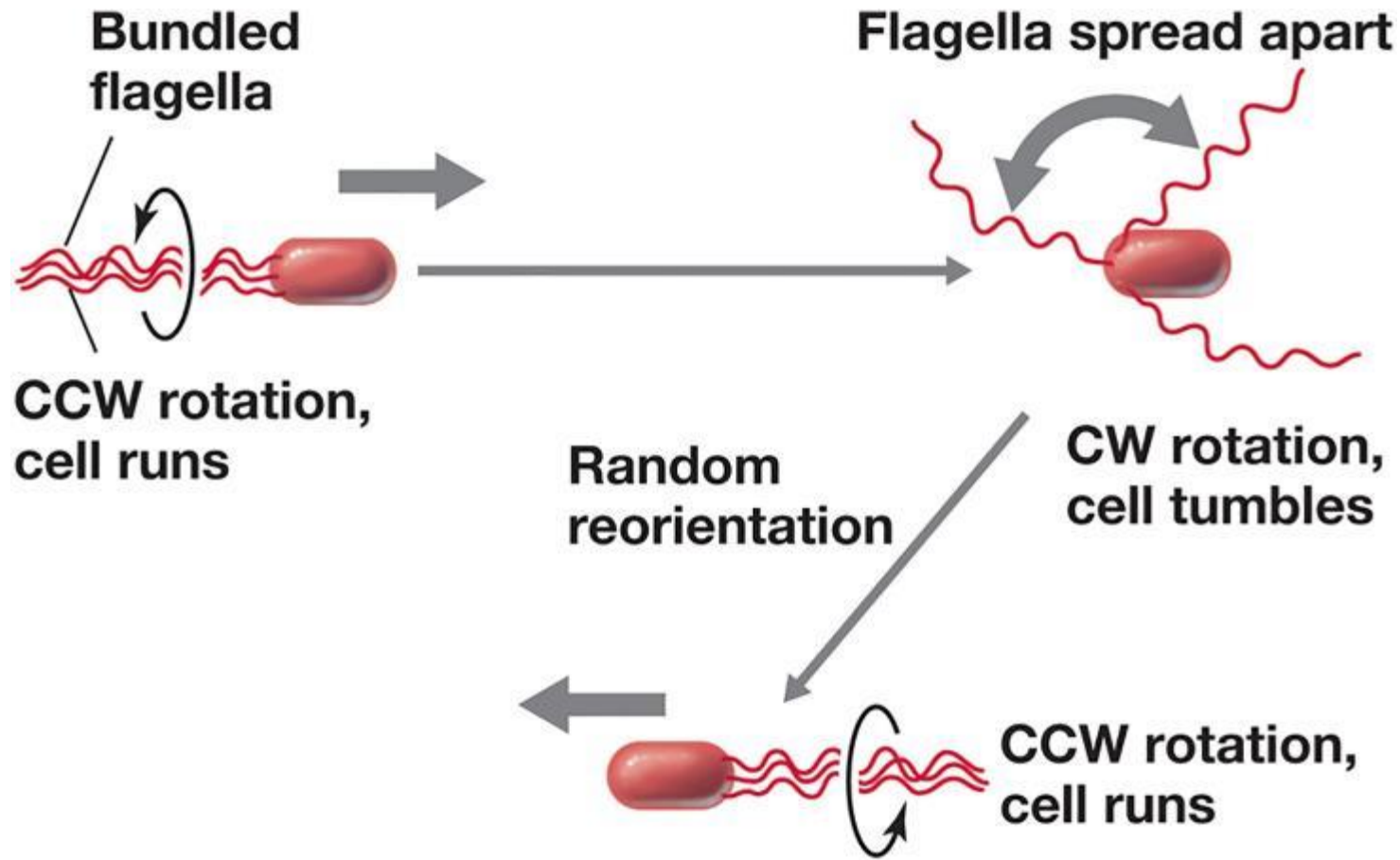

amphitrichous tuft

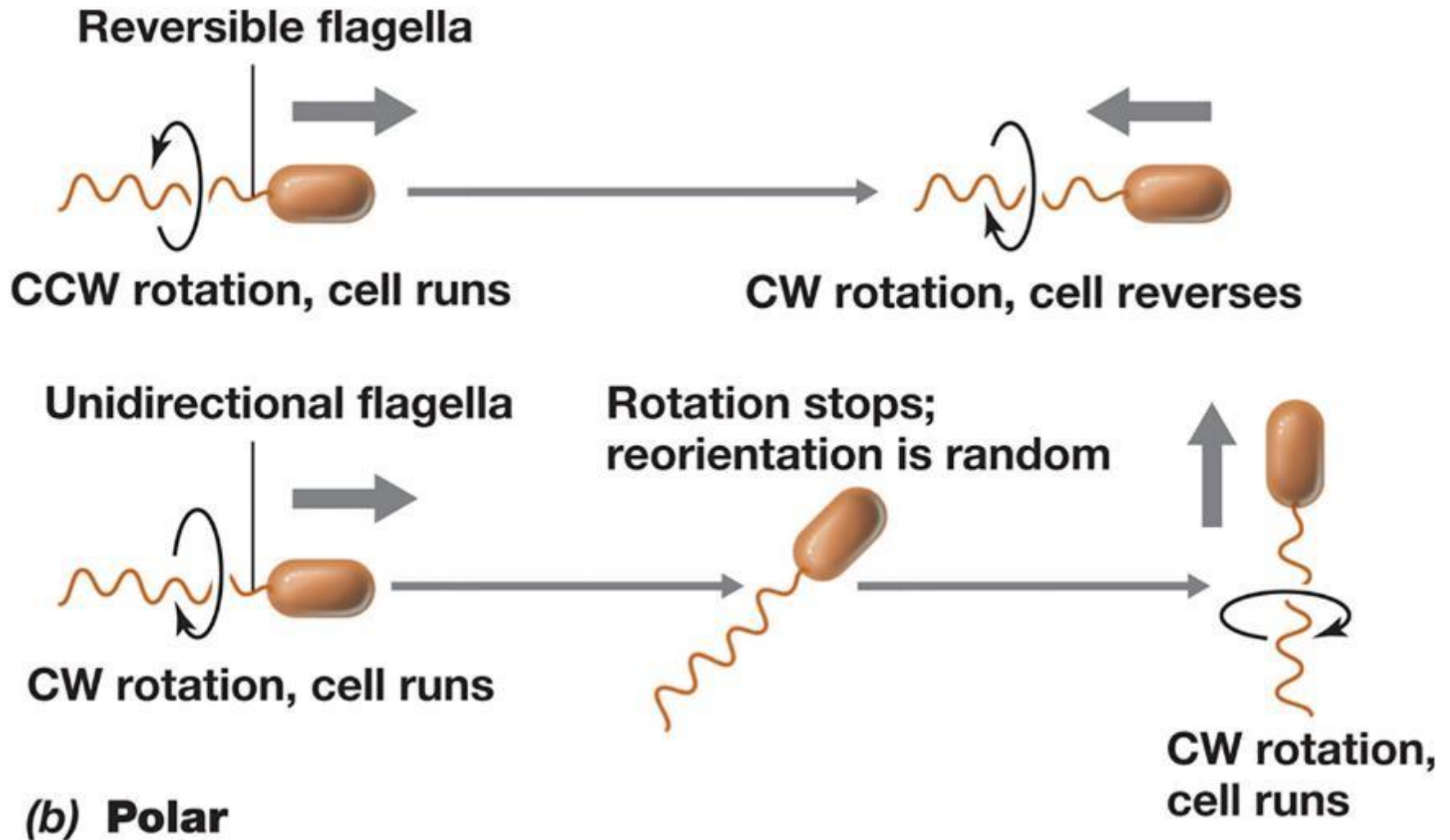
lophotrichous tuft

Voortbeweging (peritrichous flagellen)

(a) Peritrichous

Voortbeweging (polaire flagellen)

Structuur flagel

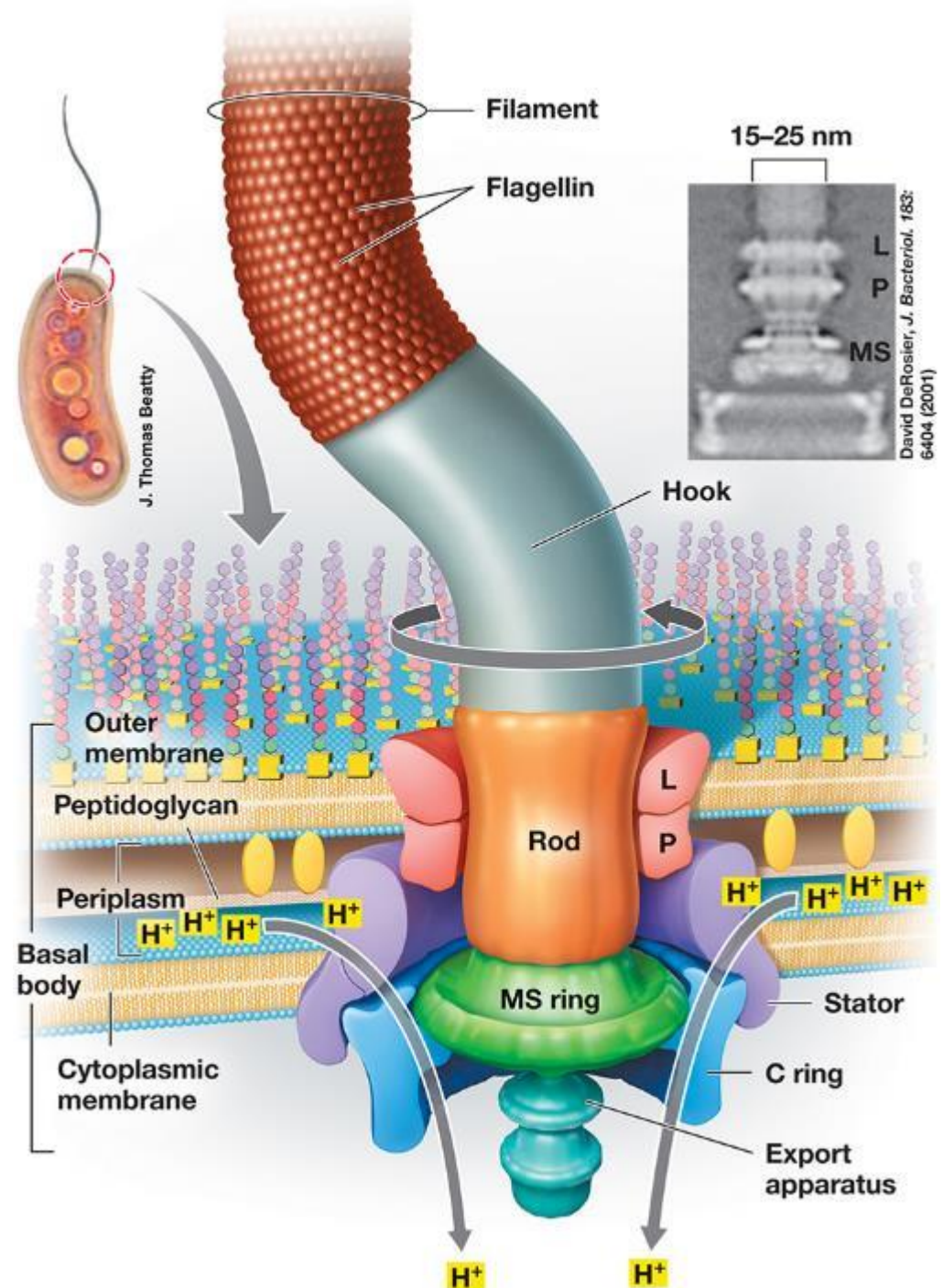
Filament is opgebouwd uit flagelline en via hook verbonden met basal body

Rotor: central rod, gaat door L, P, C en MS ringen

Stator: Mot proteins

Energie voor rotatie: pmf

Export apparatus: rol bij synthese flagel (in cp, niet afgebeeld in 15e)

Snelheid

Flagellen roteren niet altijd even snel

Snelheid afhankelijk van de pmf (tot wel 300 s^{-1})

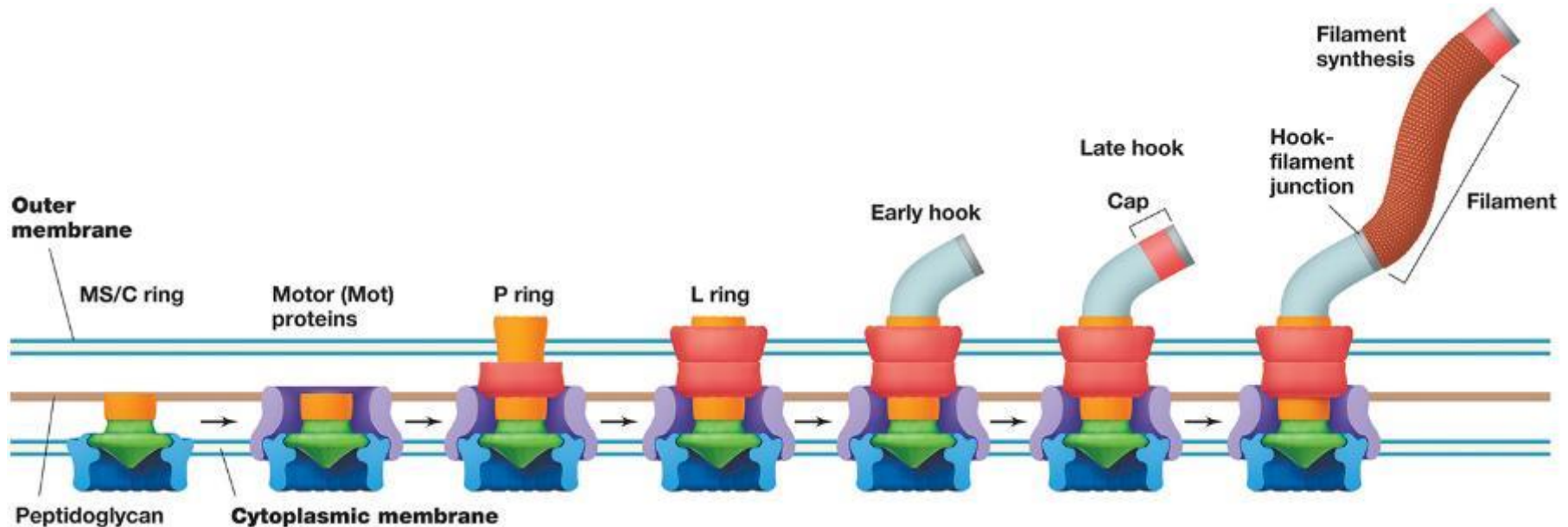
60 cellengtes per seconde!

<https://www.youtube.com/watch?v=4hexn-DtSt4>

Synthese flagel

Flagellar filament groeit niet vanuit de basis, maar vanuit de top

Filament: helix-structuur

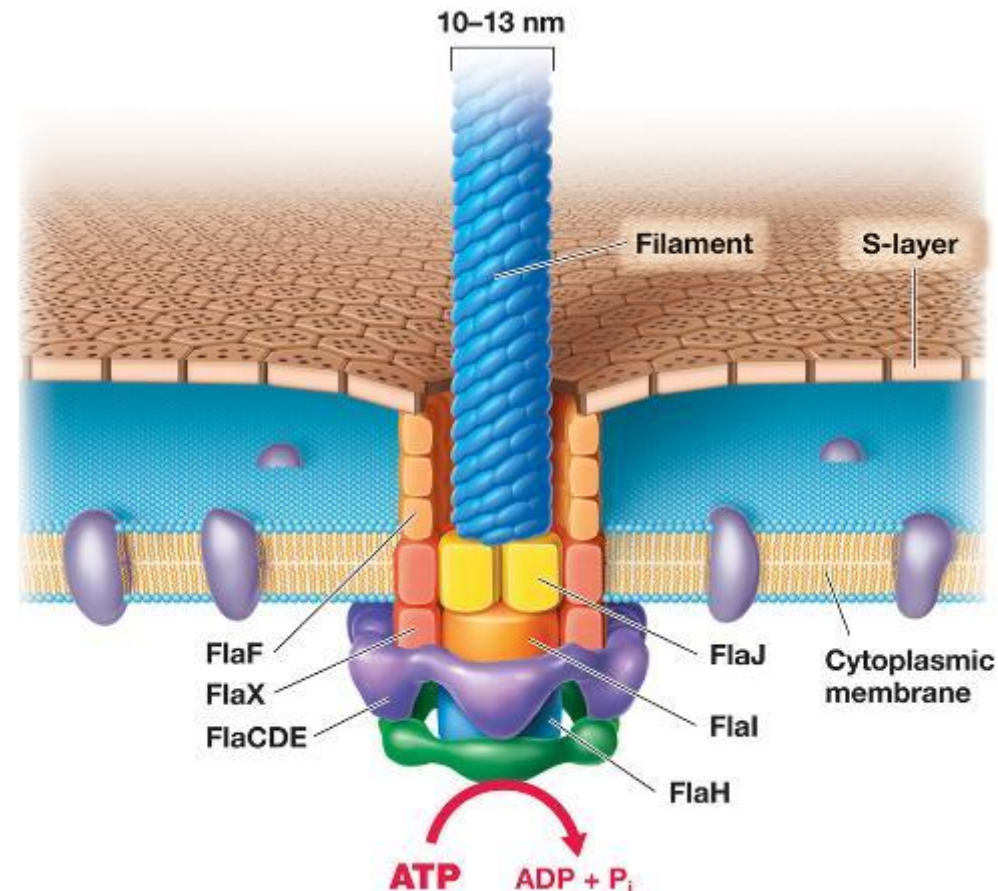
Flagellin

ca. 20.000 per flagel!

Archaeella (enkelvoud: archaeellum)

- Geen homologie met flagellen, lijken meer op type IV pili:
  - dunner (ca. 10–13 nm)
  - niet hol
  - opbouw vanuit de basis
  - rotatie: ATP hydrolyse
  - motor: minder eiwitten

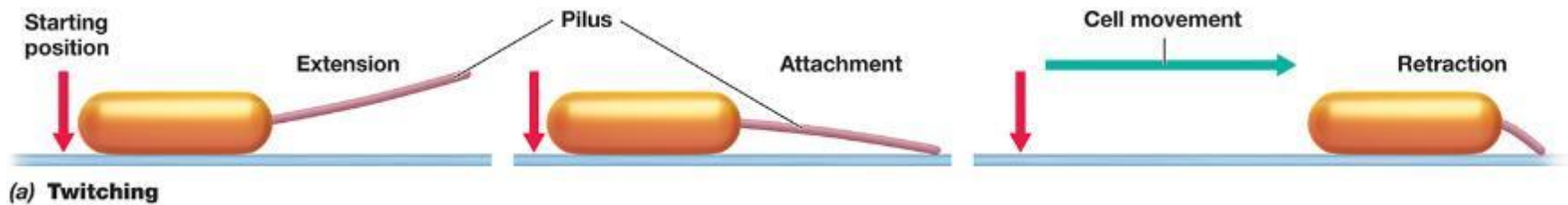

Beweging over oppervlakken

- B.v. twitching motility en gliding
- langzamer en gelijkmatiger dan zwemmen
- contact met oppervlak noodzakelijk

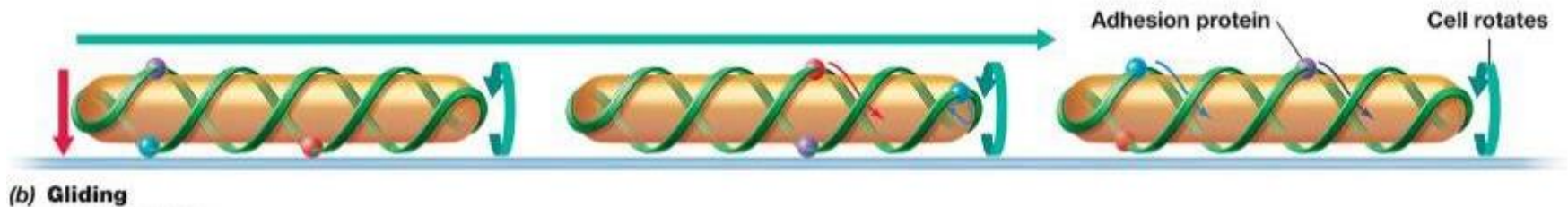
Twitching motility

- M.b.v. Type IV pili
- Cel 'kruipt' over het oppervlak:
  1. Extension (van pilus)
  2. Attachment (aan oppervlak)
  3. Retraction (van pilus)

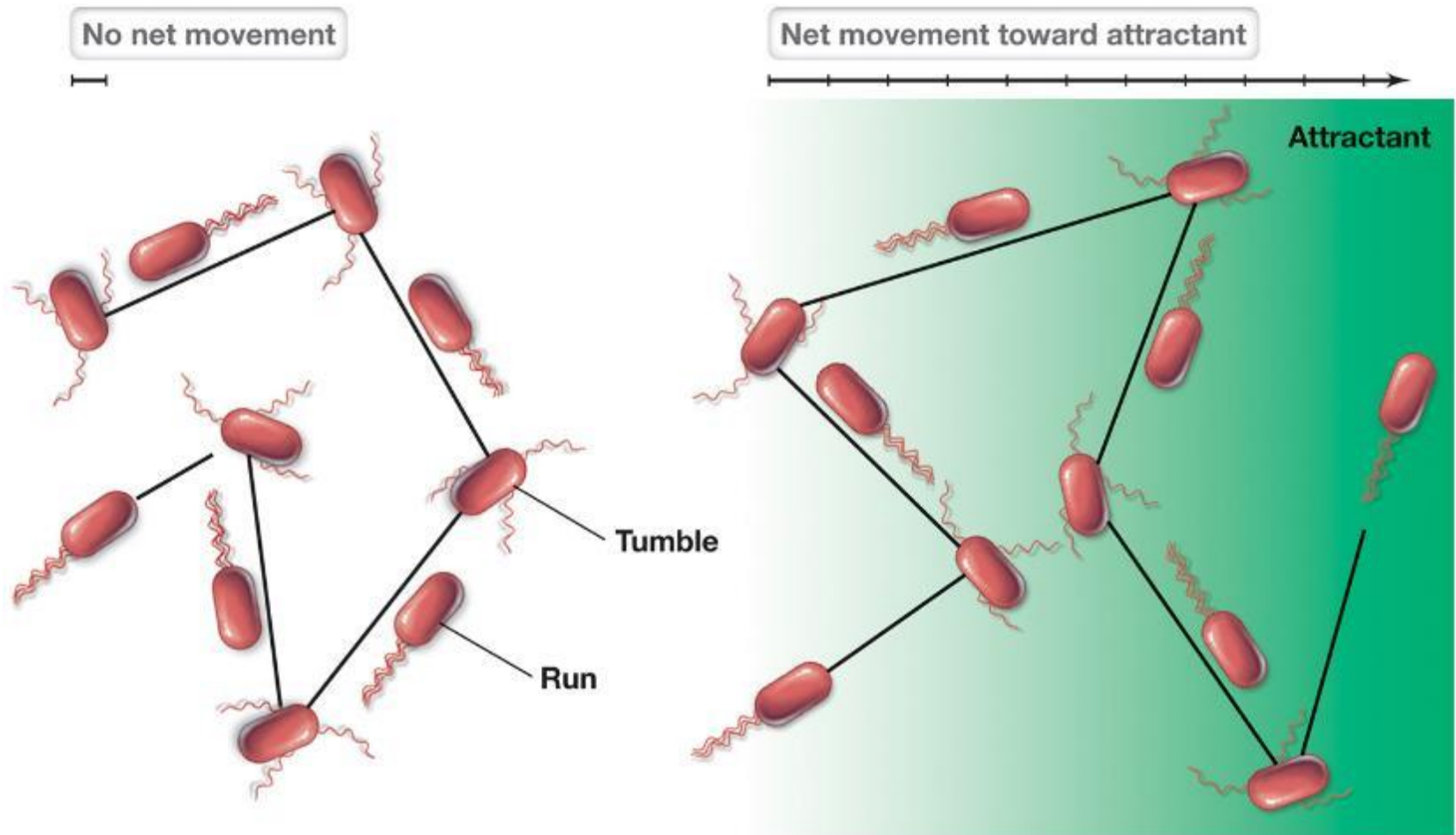
Gliding motility

- 'smooth movement along the long axis of the cell'
- zonder hulp van 'voorstuwingsstructuren' (zoals pili)
- 'Intracellular helical protein track'* maakt contact met gliding motoreiwitten en extracellulaire adhesie eiwitten.
- gedreven door pmf
- Exacte mechanisme nog niet opgehelderd

Chemotaxis

Beweging in reactie op chemicaliën

(a) No attractant present: Random movement

(b) Attractant present: Directed movement

Langere runs, minder vaak tumbles

Hoe detecteert een bacterie chemicaliën?

Prokaryoten zijn te klein om een gradiënt waar te nemen

‘Attractants’ en ‘repellents’ worden gedetecteerd door speciale membraaneiwitten: **chemoreceptors**

Bacterie detecteert ‘temporal’ i.p.v. ‘spatial’ verschillen

Andere vormen van taxis

Fototaxis:

- Beweging richting licht
- Photoreceptor detecteert licht gradiënt
- Interactie met cytoplasmatische eiwitten die ook betrokken zijn bij chemotaxis

- Andere vormen:

- Scotophobotaxis
- Aerotaxis
- Osmotaxis
- Hydrotaxis

Taxis: gerichte beweging als reactie op een chemische of fysische gradient

Hoofdstuk 4

Macromoleculaire samenstelling van een cel

Macromolecular composition of a cell

Macromolecule	Percent of dry weight
----------------------	------------------------------

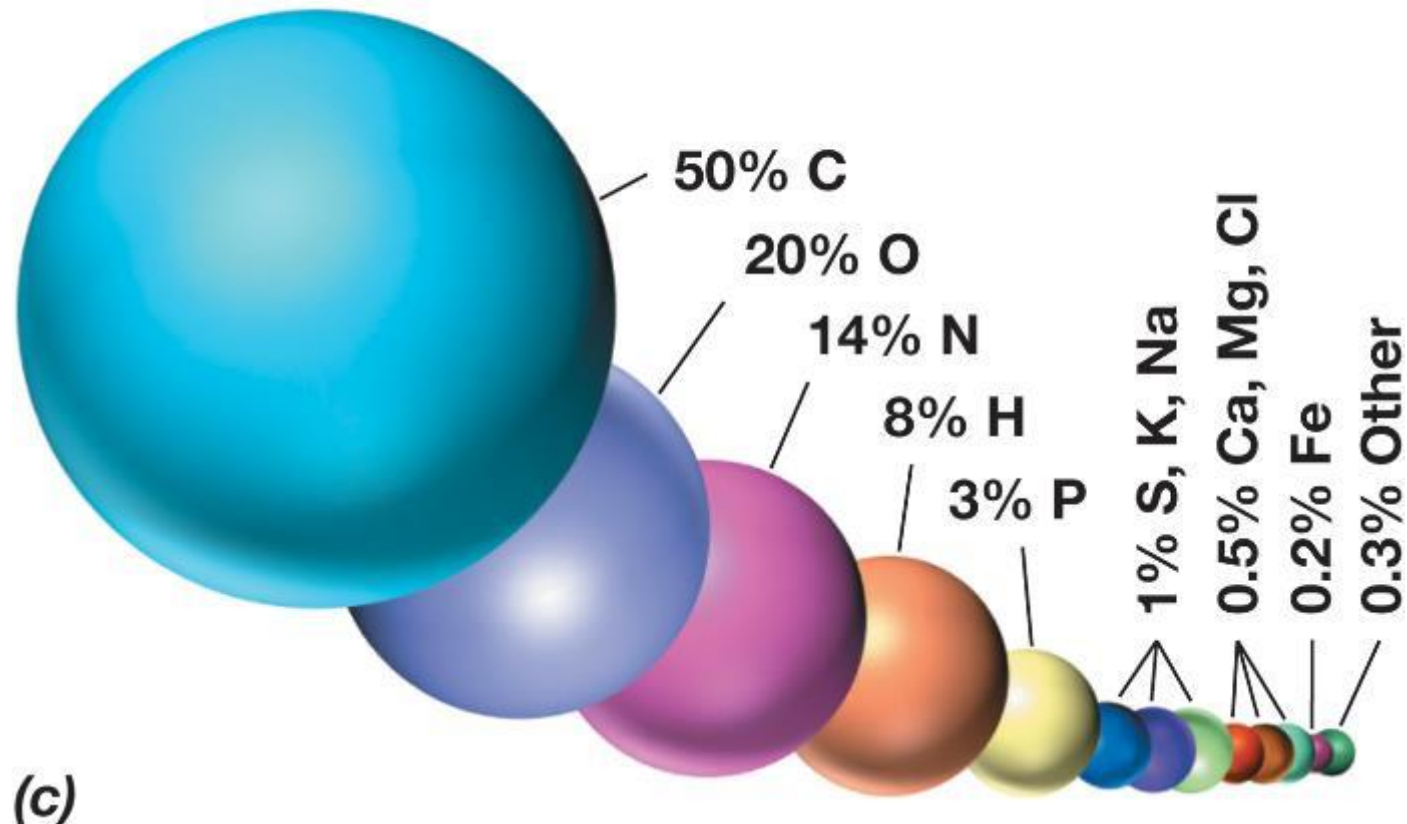
Protein	55
Lipid	9.1
Polysaccharide	5.0
Lipopolysaccharide	3.4
DNA	3.1
RNA	20.5

Eén *E. coli* cel weegt ongeveer 10^{-12} g (= 1 picogram) en bestaat voor 70-80% uit water)

Elementen in een bacteriële cel

CHONSP: essentieel voor ALLE cellen

Elemental composition of an *E. coli* cell (dry weight)

Koolstof

- belangrijk element in ALLE klassen macromoleculen
- Hoe komt een micro-organisme aan koolstof?

Heterotroof => organische koolstofverbindingen

Autotroof => koolstofdioxide (CO_2)

Stikstof

- In eiwitten, nucleïnezuren en veel andere celonderdelen
- In de natuur komt stikstof meestal voor in de vorm van:
  - $\text{NH}_3 \rightarrow$ bruikbaar voor bijna alle micro-organismen
  - $\text{NO}_3^- \rightarrow$ bruikbaar voor veel micro-organismen
  - $\text{N}_2 \rightarrow$ alleen bruikbaar voor stikstoffixerende micro-organismen
- Sommige micro-organismen kunnen organische vormen van stikstof gebruiken

Fosfor en zwavel

- Fosfor b.v. in nucleïnezuren, fosfolipiden
- Zwavel b.v. in sommige aminozuren, maar ook vitaminen zoals thiamine, biotine, etc.

Kalium, magnesium, calcium en natrium

Niet voor alle micro-organismen essentieel

Kalium: nodig voor activiteit sommige enzymen

Magnesium: - stabiliseren ribosomen, membraan, nucleïnezuren
- nodig voor activiteit sommige enzymen

Calcium: - stabiliseren celwand
- belangrijke rol in hittestabiliteit endosporen

Natrium: essentieel voor sommige (marine) micro-organismen

Elementen in een bacteriële cel

Group →

Period ↓

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
1	1 H																	2 He
2	3 Li	4 Be											5 B	6 C	7 N	8 O	9 F	10 Ne
3	11 Na	12 Mg											13 Al	14 Si	15 P	16 S	17 Cl	18 Ar
4	19 K	20 Ca	21 Sc	22 Ti	23 V	24 Cr	25 Mn	26 Fe	27 Co	28 Ni	29 Cu	30 Zn	31 Ga	32 Ge	33 As	34 Se	35 Br	36 Kr
5	37 Rb	38 Sr	39 Y	40 Zr	41 Nb	42 Mo	43 Tc	44 Ru	45 Rh	46 Pd	47 Ag	48 Cd	49 In	50 Sn	51 Sb	52 Te	53 I	54 Xe
6	55 Cs	56 Ba	71 Lu	72 Hf	73 Ta	74 W	75 Re	76 Os	77 Ir	78 Pt	79 Au	80 Hg	81 Tl	82 Pb	83 Bi	84 Po	85 At	86 Rn
7			57 La	58 Ce	59 Pr	60 Nd												

- Essential for all microorganisms
- Essential cations/anions for most microorganisms
- Trace metals (Table 4.1), some essential
- Used for special functions
- Unessential, but metabolized
- Unessential, not metabolized

Micronutriënten

Slechts kleine hoeveelheden nodig

I. Trace elements		II. Growth factors	
Element	Function	Growth factor	Function
Boron (B)	Autoinducer for quorum sensing in bacteria; also found in some polyketide antibiotics	PABA (<i>p</i> -aminobenzoic acid)	Precursor of folic acid
Cobalt (Co)	Vitamin B ₁₂ ; transcarboxylase (only in propionic acid bacteria)	Folic acid	One-carbon metabolism; methyl transfers
Copper (Cu)	In respiration, cytochrome <i>c</i> oxidase; in photosynthesis, plastocyanin, some superoxide dismutases	Biotin	Fatty acid biosynthesis; some CO ₂ fixation reactions
Iron (Fe) ^b	Cytochromes; catalases; peroxidases; iron-sulfur proteins; oxygenases; all nitrogenases	B ₁₂ (Cobalamin)	One-carbon metabolism; synthesis of deoxyribose
Manganese (Mn)	Activator of many enzymes; component of certain superoxide dismutases and of the water-splitting enzyme in oxygenic phototrophs (photosystem II)	B ₁ (Thiamine)	Decarboxylation reactions
Molybdenum (Mo)	Certain flavin-containing enzymes; some nitrogenases, nitrate reductases, sulfite oxidases, DMSO-TMAO reductases; some formate dehydrogenases	B ₆ (Pyridoxine)	Amino acid/keto acid transformations
Nickel (Ni)	Most hydrogenases; coenzyme F ₄₃₀ of methanogens; carbon monoxide dehydrogenase; urease	Nicotinic acid (Niacin)	Precursor of NAD ⁺
Selenium (Se)	Formate dehydrogenase; some hydrogenases; the amino acid selenocysteine	Riboflavin	Precursor of FMN, FAD
Tungsten (W)	Some formate dehydrogenases; oxotransferases of hyperthermophiles	Pantothenic acid	Precursor of coenzyme A
Vanadium (V)	Vanadium nitrogenase; bromoperoxidase	Lipoic acid	Decarboxylation of pyruvate and αketoglutarate
Zinc (Zn)	Carbonic anhydrase; nucleic acid polymerases; many DNA-binding proteins	Vitamin K	Electron transport
		Coenzymes M and B	Methanogenesis ^c
		F ₄₂₀ and F ₄₃₀	Methanogenesis ^c

Sporenelementen: metalen zoals ijzer, koper, zinc, etc. Functioneren vaak als **co-factor**.

Groefactoren: organische componenten. B.v. vitamines, aminozuren, purines, pyrimidines
Vitamines: meest frequent gebruikte groeifactoren. Functioneren meestal als **co-enzyme**.

Niet alle cellen hebben alle sporenelementen en groeifactoren nodig.

Alle figuren in deze PowerPoint zijn eigen werk of afkomstig uit Brock Biology of Microorganisms (16th edition, Pearson) tenzij anders vermeld.